

DOĞAN HIZLAN

dhizlan@hurriyet.com.tr

VARAKLAMA

Türk yayıncılığını pahalı kitaplar geliştirir

500 Yılın Ardından Rumeli'ye Elveda'yı okurken onun içerdiği görsel malzeme ile yazıyı daha kuşatıcı biçimde algıladım. Özellikle anlatılanların, görselle desteklenmesi, yazıyı da geliştirdi.

Yazımın başlığı, bütün dünyanın uyguladığı bir ticari yönetime atıfta bulunmak içindi. Özel hazırlanmış, pahalı kitapların satış rakamını bilmiyorum, ama bazı evlerde onları görüyorum. Uzun yıllardır kitapların çeşitli baskılarının yapılmasını öneriyorum. Çünkü bu da bir satış yöntemidir! Görsel malzemesi olan kitaplara elbette öncelik verilsin ama, ben pahalı kitap önerisini romanlar için de geçerli buluyorum. Sözgelimi bir romancının özel kâğıda basılmış, alanın adına imzalanmış, ciltli bir kitabını, bazı okurlar en azından güzel görümlü bir kütüphane için bunu satın alacaklardır.

Romanların içine usta çizerler, ressamlar katkıda bulunabilirler. Bu illüstrasyonların, kitabın özelliğini bozmayacağı kanısındayım.

Biçimine çok emek verilmiş, para harcanmış bir kitabı yayımlamanın artık ekonomik düzey açısından da zamanının geldiği kanısındayım. Eğer bu kitaplar, o paradan satılırsa, diğer baskıları daha ucuza mal etmek mümkün olur.

Kurumların, holdinglerin çıkardığı ancak belli kişilere gönderilen kitaplar, konunun dışında kalıyor elbette, çünkü o kitaplar meraklısına, okuması gerekli olan kitleye ulaşmıyor.

Taha Akyol'un **Rumeli'ye Elveda**: 100. Yılında Balkan Bozgunu kitabını okudum, kitap Doğan Kitap tarafından yayımlanmıştı.

Boyut Yayınları tarafından yayımlanan, **500 Yılın Ardından Rumeli'ye Elveda**'yı okurken onun içerdiği görsel malzeme ile yazıyı daha kuşatıcı biçimde algıladım. Özellikle anlatılanların, görselle desteklenmesi, yazıyı da geliştirdi.

Doğan Kitap ile Boyut Yayınları'nın kitaplarının metni aynı. Peki beni yeniden okumaya sevk eden nedir? Özel bir baskıyla yayımlanması. Başta belirttiğim "pahalı baskı" formuna uygun olarak yayımlanması. Boyut'un büyük boy baskısında hiçbir yerde yayımlanmamış fotoğraflar ve haritalar var, bozguna uğrayan halkın yüzü bu fotoğraflara yansıyor. Dahası haritaları izleyerek yazılı bilgiyi daha iyi değerlendirebilirsiniz. Daha önce bu tarihi olayı, belgesel formatında CNN Türk'te de izlemiştik. Hiç kuşkusuz belgesele esas alınan metnin de genişletilmiş hali bu kitapta yer alıyor.

Kitabın girişindeki "Başlarken" başlıklı yazıdan bazı satırları yazıya aldım, bu satırlar hem kitabın hazırlanış sürecini hem de o zaman Rumeli'deki durumu özetlemesi bakımından önemli:

"Geçmiş yüzyıllarda çokuluslu imparatorluklarda, bu arada Osmanlı'da kendi hallerinde ve belirli haklara sahip olarak yaşayan etnik ve dinsel nüfusların 19. Yüzyılda uluslaşma sürecine girmeleri ve buna bağlı olarak çokuluslu Osmanlı'nın trajik çöküşü, bizim açımızdan "uzun yüzyıl"ın özeti.

Kafkasya, Balkanlar ve Anadolu'da 19. yüzyıl ve 20. yüzyılın ilk çeyreğinde, etnik-dinsel kimliklere dayalı irredantist (diyelim, saldırgan) politikalar egemendir. Balkan devletleri ve Çarlık Rusyası, ele geçirmek istedikleri çokuluslu Osmanlı topraklarında yaşayan Hıristiyan, Slav ve Grek kökenli nüfuslara ilişkin abartılı istatistikler ürettiler. Ardından buna dayanarak "ırkdaşlarını, dindaşlarını kurtarmak" ve o toprakları kendi ülkelerine katmak için askeri politikalar geliştirdiler. Balkan Savaşı'nın özeti budur.

Trajik Ermeni meselesi de bu tarihi zeminde oluştu.

20. yüzyılın başında Balkanlarda görülen etnik ve dinsel hareketlenme, 21. yüzyılın

başında Ortadoğu'da kendini göstermeye başladı. Tarihten alınacak ders, bu sorunları kan dökmeden çözmeyi gerektirir."

Tarihçilerin düşünceleri

Bu tür çalışmalar, Osmanlı'dan bugüne olayların seyrini öğrenip, değerlendirebilmemiz açısından önemli. Şimdi bile, o bozgunun izleri var, bugün bile siyasal ilişkilerde gündeme zaman zaman düşüyor.

Rumeli'ye Elveda, göç sorununun öğrenilmesi, insanlarda yarattığı travmayı yansıtması bakımından da tarihimize ışık tutuyor.

Taha Akyol'un kitabında, önemli tarihçilerimizin de düşüncelerini okuduğumuzdan, geniş açıdan yorum yapma niteliğini kazanıyoruz.

Rumeli meselesi, bizim için nesnel bir tarihi olgu değildir, yani Fransız Devrimi Tarihi'ni okumak gibi nesnel bir tavırla yaklaşılmaz bu tarihi dönem. Çünkü birçok kişinin ailesinde,

büyüklerinin yaşamında bu bozgunun acı anıları yaşamaktadır. Kuşaktan kuşağa bu öyküler anlatılır ve bu konuda romanlar, öyküler de yazılmıştır.

Diğer açıdan, okuduğumuz romanların, öykülerin, anıların arkasındaki tarihi okuduğumuzda, edebiyatı bir tarihin içine

yerleştirebiliriz.

Siyasal yapıya düşen kurdun, devletin temelini nasıl kemirdiği, iç çöküşün yanı sıra dış müdahalelerin de olayları nasıl yönlendirdiği ortaya çıkmaktadır.

Bölüm başlıklarını okuduğumuzda, kitabın kapsadığı tarih diliminin ne olduğunu açıkladığını, bu başlıkların ayrıca konuları özetlediğini söyleyebilirim.

İşte bölüm başlıkları: Üç Büyük Felâket, Batı Rumeli'nin Kaybı, "Osmanlılar Selânik'i Ucuza Sattılar", Rumeli'de Ay-Yıldız Kalmadı, "İmparatorluk Ordusu Açlıktan Kırılıyordu", Bulgar Ordusu İstanbul Kapılarında, 1913 Tarih'in Dönüm Yılı, Osmanlı Neden, Nasıl Çöktü?, Türk Milliyetçiliği, Kaynakça.

Taha Akyol'un kaleme aldığı **Rumeli'ye Elveda** tarzında kitaplar, elbette o olayların tarihi olmakla birlikte, yan bilgilerle temellendirilmezse, havada kalır, yüzeysel bir tarih denemesi olarak kalır. Oysa biz bu çöküşün ekseninde kendi tarihimizi okuyoruz, zaten bunu okuyunca çöküşün gerekçelerini daha iyi anlıyoruz. Her kitaptan bazı bölümler dikkatimi çeker, her okur için geçerli bir seçmedir bu.

Son iki bölüm, Osmanlı Neden, Nasıl Çöktü? ile Türk Milliyetçiliği başlıklı bölümler, bugünün de analizi sayılabilir.

Görselliğin önemini belirlemek için, Boyut'un kitabına bir başka yöntemle de yaklaştım.

Metni okumayıp, haritaları, karikatürleri, fotoğrafları inceledim, sanki bir fotoğraf albümü gibi baktım.

İnanır mısınız, çöküşü izleyebildim, anlayabildim.

Savaşın Bilançosu'nu okuyunca, ne kadar korkunç bir gerileme olduğunu üzümlere öğreneceksiniz, atalarınızın anlattıklarının, anlatılardan çok daha feci olduğunu göreceksiniz.

İşte kayıp insan bilançosu: "Balkan savaşlarında ölü, yaralı ve kayıplar dahil Bulgarların insani kaybı 106 bin, Sırpların kaybı 91.500, Yunanistan'ın kaybı 41 bin, Karadağ'ın kaybı ise 9.500'dü. Bu dört ülkeyle savaşan Osmanlı'nın kaybı ise 250 bin kişiydi. Bunun 160 bini Balkan devletine esir düşen, Osmanlı askeriydi."

Yazısıyla, görselliğiyle kitaplığınızın temel kitaplarından biri olmaya aday.

